

Slovenski dom

Štev. 273

V Ljubljani, četrtek 30. novembra 1939

Leto IV

Nov zločin Stalina - „varuha malih narodov“

Boljševiška vojska je vdrla na Finsko

Amerika drugič posreduje pri Sovjetih za Finsko

Če bi Rusija napadla Finsko, grozi ameriški tisk z odpovedjo trgovske pogodbe med Ameriko in Rusijo

Ob zaključku lista smo prejeli naslednjo vest:

London, 30. nov. o. Nepotrjene časni-karske vesti, ki so prispele v London, poročajo iz Helsink, da so ruske čete prekoračile finsko mejo ob 9.10 krajevnega časa danes zjutraj.

Poročajo, da so čete vkorakale na več krajih v Karelojio. Prvi alarm za zračni napad je bil danes zjutraj razglašen v Helsinkih deset minut potem, ko so vdrla sovjetske čete na finsko ozemlje. Ruska letala so letela nad mestom, niso pa vrgla nobenih bomb. Protiletalska obramba je začela letala obsipavati z ognjem. Poročil o kakšnih izgubah še ni, ravno tako tudi ne o finskem odporu. (Reuter.)

Washington, 30. nov. o. Zunanji minister Združenih držav Cordell Hull je uradno izjavil, da je Amerika pripravljena nuditi Finski in Rusiji svoje usluge, če sta pripravljena v sedanjem sporu sprejeti posredovanje kake nevtalne države.

Zdi se, da je ameriški poslanik v Moskvi Szeinhardt dobil od predsednika Roosevelta nalog, naj v tem smislu posreduje pri finski in sovjetski vladi. Poslanik se je te dni mudil v Stockholmu in Helsinkih, včeraj pa je ne-nadno z letalom odpotoval v Moskvo.

Finski poslanik v Washingtonu je po izjavi zunanjega ministra Hulla sporočil, da je Finska takoj pripravljena sprejeti ameriško ali kakršno koli nevtalno posredovanje v sedanjem sporu.

V Ameriki vlada največje zanimanje za finko-sovjetski spor. »New York Times« piše, da naj Sovjetska Rusija računa, da bi moglo imeti težke posledice v trgovinskih odnosih med Sovjetsko Rusijo in Združenimi državami, če bi napadla Finsko. Roosevelt sam je stalno v zvezi z vsemi ameriški državami in je obvečen o vsakem koraku Sovjetske Rusije in Finske. V po-

litičnih krogih prevladuje mnenje, da bi ameriške Združene države pretrgale vse trgovinske zveze s Sovjetsko Rusijo, če bi Sovjetska Rusija napadla Finsko.

London, 30. nov. Reuter. Zunanje ministrstvo je sredi izdalo tole poročilo:

Vest, da je ameriška vlada izjavila, da je pripravljena posredovati v sporu med Finsko in Sovjetsko Rusijo, je britanska vlada pozdravila, ker misli, da ta nesoglasja niso takšnega značaja, da bi upravičila uporabo sile na kateri koli strani. Razumljivo je, da obstoji želja po sprejetju te ponudbe.

London, 30. nov. m. Finci, ki žive v Londonu, so prepričani, da se je Sovjetska Rusija odločila z orožjem zavzeti otočje, ki ga je zahtevala od Finske. Zato ne izključujejo možnosti, da bi sovjetska mornarica že zdaj zasedla otoke Okland, Lavransari, Titarsari in Seiskari. Ti krogi poudarjajo, da so ti otoki po pogodbi s Sovjetsko Rusijo bili neutrjeni.

Pravijo, da sprico zadnjih dogodkov in govorjenja Sovjetske Rusije mora nekaj storiti, če hoče njena vlada ohraniti pri svojem prebivalstvu ugled ter videz, da je obvarovala

Sovjetsko Rusijo finske nevarnosti. Zdi se pa, da Sovjeti ne bodo šli dalje kakor že tisto, kar so že pred časom zahtevali od Finske, ker bi navzlic številni boljševiški premoči utegnili vojskovanje s Finsko na gozdnatih in močvirnatih tleh pozimi biti kaj nevarno, ker bi ozemlje ne dopuščalo uporabe večjega števila vojaštva, gozdovi in premajhna naseljenost pa bi oteževali vsako akcijo letalstva.

K prazniku našega državnega zedinjenja

Jutri homo spet slavili obletnico velikega zgodovinskega dneva, ko so se združili trije bratski jugoslovanski narodi, ki so jih nemirni in surovi časi, nasilni tuji oblastniki ter kruta moč usode ločili ves čas, odkar so stopili na zgodovinsko prizorišče. Velik je bil v svoji zmagoslavnosti dan 1. decembra 1918, saj je združil brate pod varno streho mogočnega doma k složnemu, krepkemu delu in medsebojni pomoči. Marsikakšno stvar je bilo treba v tem razdobju od tega dne pa do njega današnje obletnice urediti, marsikaj je bilo treba, kakor se je pokazalo. Veseli in trdi dni je bilo treba prebiti, dokler končno dobra volja ni zmagała. Usoda naše skupne države bo šla po lepi, varni poti, bratje jo bodo nosili z združenimi močmi in složno izšli tudi iz najtežjih viharjev. Kako prijetna je zavest, da so se končno odkrito pomenili med seboj ter našli temelj za resnično, iz najiskrenejšega srca prihajajočo zvestobo in ljubezen! Iz teh dveh prihaja sloga, sloga, sila, ki je ni moči premagati! Z zaupanjem gledamo v bodočnost, ne straše nas črni oblaki na obzorju. 1. december nam je dragocen in slaven prav zato, ker so bili v tem letu postavljeni v naši mladi državi trdni mejniki za trajno in zapupno skupno delo!

Vesti 30. novembra

Po želji sv. očeta Pija XII. se je včeraj v vseh Združenih državah začel teden molitve za mir. 60.000 ameriških delavcev v avtomobilskih tovarnah »Chrysler« po 44 dneh stavke spet odšlo na delo, ker je tovarna dobila velika naročila iz Anglije in Francije.

Norveška vlada je vložila v Londonu in Parizu protest proti uvedbi blokade nad nemškimi izvozom in pravi, da bo zahtevala odškodnino za vse, kar bo njeno gospodarstvo pri tem trpelo.

Predsednik francoske republike Lebrun je včeraj priredil kosilo na čast predsedniku poljske republike Rakietevicu.

Špansko politično sodišče v Madridu je začelo postopanje proti ženi bivšega predsednika republike Azana.

Ves italijanski tisk se danes bavi s sporom med Finsko in Sovjetsko Rusijo in pravi, da je točno dokazano, da so v tem primeru napadali boljševiki, žrtve pa je Finska, ki ni hotela sprejeti njihovih roparskih zahtev.

Do hudega razdora je prišlo v madžarski narodno-socialistični stranki. Del voditeljev je za to, da stranka v sedanjih nevarnostih pretrga vse zveze s tujino in preneha biti orodje tuje politike.

Rešilni čoln jugoslov. tovarnega parnika »Carica Milica« je vrglo morje na holandsko obalo. Čoln je bil prazen.

Romunski zunanji minister Gafencu je imel včeraj govor o romunski zunanji politiki. V njem je dejal, da je Romunija pokazala glede Madžarske vso dobro voljo, ko je na posredovanje Jugoslavije umaknila svojo vojsko z madžarske meje. Madžarska pa te njene dobre volje ne mara upoštevati.

Stalin dolži Francijo in Anglijo zaradi vojne

Moskva, 30. novembra. o. Stalin je dal izjavo moskovskemu listu »Pravdic«. V tej izjavi obtožuje Francijo in Veliko Britanijo, da sta odgovorni za sedanje vojno. Stalin je dalje dejal: Sovjetska unija je bila pripravljena in je še zdaj pripravljena, da bi čimprejšnji konec vojne silno zboljšal položaj vseh držav in narodov.

Ta izjava docela nasprotuje govoru, s katerim je Stalin prepričal svoje sodelavce o potrebi, da se začne v Evropi vojna. To vojno je Sovjetska Rusija po Stalinovi volji tudi povzročila.

Sovjeti pretrgali diplomatske stike s Finsko

Sovjetska vojska in mornarica v pripravljenosti

Helsinki, 30. nov. o. Odgovor finske vlade na spomenico, s katero je sovjetska vlada obdolžila Finsko napadov na sovjetsko ozemlje in s katero je odpovedala nenapadno pogodbo, je bil izročen v Moskvi včeraj popoldne. Besedilo odgovora ni bilo snoči objavljeno.

V svojem odgovoru pravi finska vlada, da ni finska vojska povzročila nikakih obmejnih spopadov in da je Finska še nadalje pripravljena pogajati se s Sovjeti o vseh spornih vprašanjih, ne more pa v sedanjem položaju umakniti svoje vojske tako daleč od meje, kakor to zahtevajo Sovjeti.

Snoči ob 22.30 po krajevnem času je sovjetska vlada po pomočniku sovjetskega zun. ministra Potemkina izročila finkskemu poslaniku v Moskvi spomenico, v kateri pravi, da je Rusija sklenila ustaviti diplomatske stike s Finsko.

Sovjetska vlada pa je spomenico o odpovedi diplomatskih odnosov izročila finkskemu poslaniku v Moskvi prej, preden je dobila od finske vlade odgovor na zadnjo spomenico.

Zvečer je imel boljševiški zunanji minister Molotov v radiu govor, v katerem je silovito napadal Finsko in ponavljal stare obilke ter laži o tem, da hoče Finska napasti Sovjetsko Rusijo. Dolžil je Finsko, da ni marala sprejeti sovjetskih zahtev, ki jih je narekovala skrb za varnost boljševiške republike. Finske vojaške tolpe da so strahotno izvajale miroljubno sovjetsko armado, sovjetski protesti in predlogi, da bi se vse to preprečilo, pa niso našli razumevanja pri finski vladi, katere da hujskajo tuji imperialisti.

Molotov je v svojem govoru dalje dejal, da je Finska odpovedala nenapadno pogodbo z Rusijo, iz česar je razvidno, da hočejo sovjetski oblastniki za rusko prebivalstvo vzdrževati laž, da je Finska storila kaj takega, medtem ko je bilo zunanjemu svetu uradno sporočeno, da je pogodbo odpovedala Sovjetska Rusija. Molotov je dalje trdil, da se Sovjetska Rusija boji novih napadov od Finske, zaradi česar je bilo potrebno, da takoj sprejme nujne ukrepe, ki naj zagotovo varnost države. — Zato je sklenila:

1. Ustaviti vse diplomatske in gospodarske zveze s Finsko ter takoj poklicati svoje zastopnike s Finske.

2. Sovjetska vojska in mornarica sta dobili zapoved, naj bosta pripravljena, da preprečita morebiten finski napad na Sovjetsko Rusijo in z orožjem odgovorita na vsako novo izzivanje.

Na koncu govora je Molotov dejal, da Sovjetska Rusija ne bo ogrozila finske samostojnosti, da se ne bo mešati v finko notranjo ali zunanjo politiko in da ne namerava nikakor škoditi finkskemu ljudstvu, marveč živeti z njim v prijateljstvu in dobri sosesčini, kar je vse, česar si želimo. Edini sovjetski cilj je zagotoviti varnost Sovjetske Rusije ter zlasti Leningrada.

Helsinki, 30. nov. o. Na sovjetsko spome-

Napovedi o morebitnem spopadu med Finsko in Rusijo

Finska lahko računa na dejansko pomoč Švedske in na posredno pomoč Anglije, Francije in Amerike

London, 30. nov. o. V angleških vladnih krogih smatrajo vdor sovjetske vojske na finko ozemlje za možen. Prepričani so, da bi bil miren sporazum zdaj mogoč samo na stroške Finske. Pričakujejo, da bo Finska odpoklicala svoje čete toliko od meje, kakor zahtevajo Sovjeti. Računajo tudi s tem, da bodo Sovjeti iz varnostnih in prestižnih razlogov zasedli nekaj otočkov v Finskem zalivu. V tem primeru bi vojna ne bila neizogibna. Skoraj gotovo pa je, da Finska ne bo mogla iz sedanjega spora priti neokrnjena in da se utegne zaplesti tudi v vojno, če boljševiki ne bodo zadovoljni s tistim, kar bi jim bila pripravljena mirno ugoditi.

Vse kaže, da bodo Sovjeti skušali čimprej kakor koli uresničiti svoje zahteve glede Finske in dobiti v roke tiste postojanke, o katerih me-

nijo, da so potrebne za njihovo varnost. Da se jim tako mudi, je razlog v prepričanju sovjetskih voditeljev, da se bo na zahodu položaj v nekaj mesecih spremenil. Naj se ta položaj spremeni na korist Anglije ali na korist Nemčije, Sovjeti vedo, da bi tedaj dosti težje in z dosti večjimi stroški dosegli kaj od Finske, kakor pa zdaj.

Ce bi prišlo do spopada s Sovjeti, Finska lahko računa na švedsko pomoč v prustovoljeih, orožju in denarju. Finska vlada danes dobiva orožje, strelivo in finančno pomoč od različnih evropskih držav, celo od Nemčije. Res je sovjetska vojska sila v nasprotju s Finsko po številu neizčrpna, res pa je tudi, da je zasedanje Poljske pokazalo, da so bojne sposobnosti sovjetske armade slabe, organizacija zanič, orožje ter motorizacija pomanjkljiva. Zaradi tega bi sovjetska armada ne imela prav lahkega opravila, če bi prišlo do spopada s Finsko.

Glede angleškega stališča pravijo, da se Anglija ne bo izrazila uradno, dokler bo položaj Finske nejasen. Anglija in Francija imata zdaj polne roke dela na zahodu. Edina pomoč, ki bi jo Finski mogli nuditi, bi bila posredna pomoč v denarju in v diplomatski podpori. Anglija je že opozorila sovjetsko vlado, da bo ustavila trgovska pogajanja, ki teko zdaj v Londonu, če bodo Sovjeti Finsko napadli.

Berlin, 30. novembra. m. Nemški krogi z veliko pozornostjo zasledujejo razvoj dogodkov med Sovjetsko Rusijo in Finsko ter ne izključujejo možnosti, da utegne vsak trenutek priti do oboroženega spopada. Z izbruhom sovražnosti na severu nemški politični krogi tudi ne izključujejo možnosti, da bi prišlo istočasno na zahodnem bojišču do večjih nemških nastopov.

Preprodaja vstopnic za novinarski koncert bo na jutrišnji praznik 1. decembra od 10 do pol 1 v veži Kino Matic, popoldne od 18 dalje pa pri blagajni na Taboru.

Naročajte Slovenski dom!

Angleška in francoska pomorska zapora deluje brez vrzeli

Samo pretekli teden so Angleži ustavili 134 ladij in jih preiskali

London, 30. nov. o. Angleško mornariško poveljstvo poroča, da je angleška pomorska kontrola zaplenila pretekli teden nad 21.000 ton blaga, namenjenega za Turčijo, od tega 11.000 ton petroleja. Nadzorstvena služba je ustavila 134 ladij in jih preiskala. Od teh ladij je bilo 31 italijanskih, 29 holandskih, 28 norveških, 20 angleških, 15 grških, itd. Od tega so zaplenili ves tovar ene ladje, 97 ladij je bilo takoj po preiskavi spuščenih, druge pa so pridržali v kontrolnih pristaniščih.

Mornariško ministrstvo zanika vest, da bi se bil potopil petrolejski parnik »Mac Guirrec«. Parnik je zadel na mino in je bil malo poškodovan, tako da je z vsem tovorom priplul v pristanišče.

Od nemškega trgovskega brodovlja je zdaj izven Nemčije 407 ladij. Deloma so te ladje po nevtralnih pristaniščih, kjer so od začetka voj-

ne morale plačati že okrog 300 milijonov dinarjev pristaniških pristojbin, deloma pa so jih Angleži in Francozi zajeli, potopili, ali odpeljali v svoja pristanišča.

Poudarjajo, da navzlic izgubam angleške vojske mornarice — ki so v primeri s preteklo svetovno vojno malenkostne v enakem času, angleška blokada deluje brez vrzeli. Od začetka vojne do danes ni niti ena nemška trgovska ladja mogla v Severno morje ali iz njega. Ta uspeh je veliko več vreden kakor pa izguba nekaj vojnih ladij.

Po neuradnih poročilih iz angleških pomorskih krogov, sta angleška in francoska vojna mornarica do zdaj potopili 43 nemških podmornic, in sicer Angleži 33, Francozi pa 10. Zadnje čase so večino podmornic uničili Francozi, ker so se zaradi nevarnosti pred lastnimi minami nemške podmornice umaknile od angleških obal v srednji del Atlantskega morja.

Požigalec - strah slovenjebistriške okolice - prijet

Maribor, 29. novembra.

Slovenska Bistrica z okolico je že nad leto dni živela v strahu zaradi neprestanih požigov, ki so se posebno zadnje mesece redno vsak teden ponavljali. Bilo je že jasno, da jih povzroča

spreten požigalec,

saj so gorela vedno le takšna poslopja, pri katerih je bil navaden vzrok požara — zaradi ne previdnosti, zaradi slabega dimnika itd. izključen. Ponavadi so goreli kozolci, osamljene šupe za seno, pa spet gospodarska poslopja in tudi stanovanjske hiše. Ljudje so sumili tega in onega, toda dokazov ni bilo proti nikomur. Slovenjebistriški orožniki so imeli silno težavno stališče. Noč za nočjo so bile patrulje v zasedah, vsak požar so skrbno preiskali, vendar ni bilo uspeha. Pač pa so pri vsakem požaru ugotovili, da je bil navzoč kot eden med prvimi 35 letni hlapec Franc Koražija, rodom iz Rume ob Sotli, okraj Pregrada na Hrvaškem. Koražija se je pri vseh teh požarih vneto udeleževal pri gašenju in reševanju. Pretekli torek so imeli v bližini Slovenske Bistrice zopet velik požar. Zgoraj je nov kozolec posestnika Antona Kumra. Temu posestniku je kozolec na istem mestu pogorel že lansko leto, pa si je postavil čisto novega, pokritega z opeko. V kozolecu je bila zaloga krme, še neomlatena ajda, pod njim pa veliko vozov in kmetijskega orodja. Vse to je sedaj postalo žrtev ognja ter trpi posestnik veliko škodo. Vsi znaki so kazali, da je Kumru zažgal kozolec, ki mu je požgal že prvi kozolec. Ker je bil pri tem požaru spet eden od prvih na mestu nesreče hlapec Koražija, so ga orožniki prijeli ter ga začeli zasliševati. Spraševal ga je vodja slovenjebistriške orožniške postaje. Koražija je skrajša seveda vse vneto tajil. Toda orožniki so imeli že toliko dokazov, da se je moč čim dalje bolj zapletal v zanjko. Nazadnje ni preostalo drugega, kakor da je požig priznal.

Požigalski zločin - kakor jih je malo

Ko je Koražija priznal prvi požig, je priznal še to, da je tudi lansko leto on zanetil ogenj v Kumrovem kozolecu. Potem pa so se začele pred orožniki razkrivati tudi skrivnosti ostalih do sedaj nepojasnjenih požarov v Slovenski Bistrici in okolici. Vsega skupaj je Koražija priznal do sedaj

osem požigov,

med katerimi so bili nekateri požari zelo velikega obsega, tako požar na župniškem kozolecu v Slovenski Bistrici meseca junija t. l., požar milina in žage posestnika Antona Korošca v Lukanji vasi, požar pri posestniku Javorniku v Lukanji vasi itd. Včeraj so vodili orožniki požigalca ves dan po slovenjebistriški okolici ter je na licu mesta povsed prav natančno popisal, kako si je hodil ogledovati krajevne razmere, kako si je izbral svoj »žrtev« — stavbo, katero je namenil pogubi, kako je potem opazoval, da je našel najbolj ugodno priložnost za izvršitev dejanja in kako je sam požig končno izvršil. Ljudje so se povsod, kjer so se pojavili orožniki z zvezanim zločincem, v trumah zbirali, nepopisno je bilo ogorčenje med njimi in požigalec bi bila slaba predla, da ni bil v varstvu orožniških bajonetov.

Tudi drugod je požigal

Zadnje leto je bilo tudi v širši okolici Slovenske Bistrice in Pragerskega veliko požarov, ki do sedaj niso pojasnjeni. Pri vseh je bilo domnevanje, da jih je povzročila zločinska roka, toda krivca ni bilo mogoče dobiti. Takšni požari so se dogajali na Pragerskem, v Črešnjem, v Cirkovcih, v Laporju in drugih vaseh. Povsod, kjer je bil tak nepojasnjen požar, bo pripeljal Koražija in najbrž se mu bo dalo dokazati, da je pri večini teh dogodkov imel on svoje zločinske prete zraven.

Zločinski tip, ki požiga iz strasti že od svojega 12. leta naprej

Koražija je pri prvem zaslišanju razkril pred orožniki strahotno sliko svojega zločinskega nagnjenja za požiganje. Dejal je, da je imel vsakokrat, kadar je izbruhnil ogenj v temno noč ter zajel celo stavbo, nepopisno prijetno občutke. Požiganje je bilo za tega človeka prava strast. Prvi požig je bil za povzročil, ko je bil star 12 let. Od tedaj, pravi, da je izvršil še toliko požigov, da se šteje bil v krajev, kjer so se dogodili, sam več ne spominja. Preiskava njegovega življenja bo spravila na dan gotovo strahotno število teh zločinov.

Redni občni zbor Narodne galerije bo v četrtek, 14. decembra ob petih v Narodni galeriji.

činov. Moč očitno ni čisto normalen, ter je jasno, da je požigal zgolj iz sladostrastja. Vendar pa je za svoja dejanja gotovo v polni meri odgovoren.

Slov. Bistrica - torišče največjih naših požigalcev

Požigalstvo kot zločin se je v naših krajih razpaslo šele v povojnih letih. Zavzelo pa je takšen razmah, da mu je oblasti dolgo časa niso prišle v oči. Požigalstvo iz koristoljublja je bilo posebno razširjeno na Dravskem polju, kjer je pred dobrimi desetimi leti gorelo večer za večerom. Pogorele so cele vasi, pa je ob takih prilikah postalo vedno več posestnikov žrtev kakšnega zločinskega koristoljubneža. Šele potem, ko je banska uprava poslala na Dravsko polje detektivske strokovnjake, ki so se tu mudili več me-

Ljubljana od včeraj do danes

Zadnji november pišemo danes, jutri že stopamo v prvi zimski mesec. Ime »december« nam je prejšnje čase zvenelo v ušesih in nam oživljalo v mislih kot nekaj snežnega, belega, ledenega. Zdaj pa je drugače. Tudi december nam navadno še ne prinese kaj prida snega. Tu pa tam ga pade toliko, da ne pozabimo, kakšen je prav za prav. Pa se ne drži dolgo. Lepo vreme se napravi in že v nekaj dneh je zemlja spet kopna. Včasih je bil božič bel in snežen, da se ljudem skoraj ni ljubilo hoditi iz hiše, zdaj pa je drugače. Včasih je že Miklavž prihajal po snegu, zdaj pa hodi leto za letom po suhem.

Včeraj se je iz megle, ki se je dvignila in razcefrala, napravil prav lep, jase in zmerno mrzel poznojesenski dan. Kdor je imel popoldne čas, je odšel na izprehod za kakšni dve uri, dokler sonce ni izginilo za griči in se ni napravil mrak, ki je zdaj prav zgoden. Jasno nebo je napovedovalo ponoči lep dan. Zjutraj so na jugu nebo pokrivali gosti oblaki, ki jih je vzhajajoče sonce spet lepo očistilo, da je bilo videti, kakor bi tam zadaj za daljnimi gorami razsajal hud požar in metal svoj odsev čez nebo prav k nam. Na severnem nebu so se vlekle redke oblačne, umazane štrne, izza njih pa je pogledovalo jasno nebo. Mrzel veter je pritiskal k tlom in vršal po ulicah. Taka močna jutranja zarja napoveduje, kakor pravijo stari ljudje, slabo vreme. Popoldne se je res močno zoblalo, tako da kaže za dež. Bomo videli, kaj bo prinesel dan.

Jutri: novinarski koncert

Jutri zvečer bodo v dvorani na Taboru naši časniki priredili svoj vsakoletni novinarski koncert, na katerega vsako leto prihaja rekordno število obiskovalcev. Doslej je bil vselej koncertni program skrbno izbran, najboljši naši umetniki so sodelovali in občinstvo ni nikdar štedilo s priznanjem njihovi umetnosti ter srečni roki pridelateljev, ki so jih bili povabili. Tudi letos so časniki pri poskrbi za izbran umetniški spored. Povabili so naš najboljši pevski zbor, Akademski pevski zbor, ki bo pod svojim dirigentom odpel tri naše lepe pesmi, povabili so soliste pevce Sonjo Ivančičev, Ivana Francja in Vekoslava Janka ter violinista Pfeifferja. Poslušalci bodo na ta način imenitno prišli na svoj račun. Ko bo opravljen koncertni spored v kraju, se bo v dvorani razvil prijeten, nepriljen družabni večer, kakor se je doslej še vsako leto. Na ta večer se zbere stari znanci in prijatelji, ki v prijetni družini preživijo lepe ure ob kozarcu dobrega vina in ob prijetnih zvokih spretno godbe. Kar prehitro mine čas, ljudje bi se radi ostali. Zato, da nikomur tudi letos ne bo dolgčas, je zaimeneno. Ker se ob tej priliki na Taboru zbere tudi najodličnejši predstavnik naših vojaških in civilnih oblasti ter ljubljanske družbe, nosi novinarski koncert že od nekdaj značaj reprezentančne družabne prireditve.

Higienična ureditev stanovanj

Protituberkulozna zveza v Ljubljani polaga veliko važnost na higienično ureditev stanovanj, ki naj bi zagotovila zlasti delavskim slojem in kmetiskemu življu kolikor mogoče vse pogoje za zdravje rodbin in njihovega naraščanja. Obče je znano, da mnogo stanovanj ne odgovarja najprimitivnejšim zdravstvenim predpisom in da tvorijo hvalječna legla nalezljivih bolezni, predvsem najzahrbtnjeje sovražnice našega naroda — jetike. Protituberkulozni zvezi je dobro znano, da marsikatera družina zaradi težkih socialnih razmer ne more urediti stanovanja tako kakor bi želela, vendar pa prav vsakdo lahko posveča največjo paznjo čistosti in zračnosti, ki sta glavna pogoja za preprečenje jetike. P. Z. bo tudi za letošnji božič razdelila za območje vsakega protituberkuloznega dispanzerja dve skromni nagradi onim

sece, ter so nekatere požigalce razkrinkali, ko se je tudi orožnikom posrečilo dokazati požige nekaterim storilec in pa ko so zavarovalnice storile svoje pogodbe z zavarovalci na Dravskem polju, je prenehalo zločinsko požiganje iz koristoljublja. Potem pa so prišli na plan drugi požigalci, ki so vršili ta posel iz neke nepoznane strasti. Tako je znan požigalec v Razvanju pri Mariboru, ki je pred nekaj leti točno vsako nedeljo zažgal po eno gospodarsko poslopje, dokler ga tezenski orožniki niso razkrinkali. Najbolj pa je bila oblagodarjena s temi nesrečnimi zločinci okolica Slovenske Bistrice. Najprej je bil tam izsleden mladi požigalec Terglec, ki je zagrešil v okolici Polskave in Pragerskega 17 požigov. Nato so razkrinkali še nevarnejšega požigalca Korena, ki je zažgal v vseh krajih od Poljan do Frama, največkrat pa je požigal okrog Slovenske Bistrice. Tretji požigalec — Franc Koražija — pa je po vsem dosedanjem dognanju slovenjebistriških orožnikov najnevarnejši zločinski tip od vseh navedenih priromancev. Prebivalci Slovenske Bistrice in okolice, ki so do sedaj živeli v silnem strahu pred požigalcem, so si oddahnili ter z nestrpnostjo pričakujejo nadaljnjih odkritij.

Puška se mu je sprožila

Orožje je nevarna reč, z njim se ni šaliti. Marsikdo je že doživel nesrečo, ko je imel z njim opravka. Tako se je tudi zgodilo dvaintridesetletnemu posestniku Dominiku Kosiju pri Vačah. Kosi je doma vzel v roke puško, da bi jo očistil. Ni pa vedel, da je puška nabasana. Orožje pa se je nenadoma sprožilo in izstrelil je Kosija nevarno ranil v trebuh. Prepeljati so ga morali v ljubljansko bolnišnico.

Iz Sentvida v logaškem kraju je doma tridesetletni žagar Jože Petrovič. Z nekim sosedom ki je bil hude krvi, se je sporekel, beseda je dala besedo in sosed je vzoril tako, da se je zapirnil po sekuro, s katero je mahnil Petroviča po glavi, obdelal pa ga je tudi po životu. Petroviča so morali sprejeti v ljubljansko bolnišnico, vročokrvni sosed pa bo imel seveda še sitnosti.

Naš radio in kava

Včeraj popoldne je radijske poslušalce presenetilo »posebno poročilo« iz Ljubljane. V njem smo slišali razburljivo vest, da je v naši državi kave na razpolago samo še za osem tednov, čaja samo za dva meseca, riža da je pred mesecem dni docela zmanjkalo, da pa je zdaj preskrba zagotovljena, ker bomo dobili po novem sporazumu od Italije 500 vagonov riža. Ta riž pa da je povečini že pošel in da je že razprodan, itd., itd. Nazadnje ni nihče vedel, kako se je z rižem, tako zmedeno je bilo poročilo. Posledica teh vesti je bil popoldanski naval na trgovine s kavo. Vprašanje je, če je res radio poklican, da razburja s takimi, bolj ali manj utemeljenimi vestmi, ki utegnejo biti celo sumljivega porekla, in to danes, ko bi morale vse javne ustanove služiti pomirjevanju ljudstva.

Ker smo že pri kavi, naj omenimo še, da eden glavnih ljubljanskih trgovcev s kavo Planšek, noče prodajati odjemalcem več kakor po osminko kave hkratu, ko jo drugje dobite kolikor hočete.

Poljanska cesta je pretemna

Na Poljanski cesti je prejšnje čase na odseku med Mestnim domom in realno gimnazijo gorela nasproti Alojzjoviški plinska svetilka. Cesta je bila na ta način dovolj razsvetljena. Zdaj pa ta svetilka ne »funkcionira« že skoraj dva meseca, pa ni nikogar, ki bi poskrbel, da bi jo popravil. Razsvetljava je tod prav potrebna, saj vozi po tej cesti tramvaj, pa bi lahko prišlo do nesreče: ob šestih zvečer hodijo namreč otroci iz šole, ta del ceste pa je nerazsvetljen. Merodajni naj poskrbe, da bo ta nedostatek odstranjen.

Borba proti draginji v Trbovljah

Članstvo »Zveze združenih delavcev« v Trbovljah, zbrano na svojem sestanku dne 2. novembra, je razmotiralo o naglem naraščanju cen življenjskih potrebščin in s tem v zvezi o težkem položaju delavstva, ki nastaja zaradi brezvestnosti špekul-

Ljubljanskemu prebivalstvu!

V petek, 1. decembra, praznujemo državni praznik zedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno državo pod žezlom dinastije Karadjordjevičev.

V proslavo tega praznika bodo po cerkvah vseh veroizpovedi zahvalna opravila ter vsi državni in samoupravni uradi izobesijo drž. zastave. Vabim ljubljansko prebivalstvo, da se na ta praznik kraljevine Jugoslavije udeleži cerkvenih slovesnosti in svoje domove okraši z državnimi zastavami ter tako izpolni svojo patriotsko dolžnost in izkaže svojo državljansko zavest.

Zupan mesta Ljubljane:

dr. Juro Adlešič, l. r.

Filmi

»Vesela sreča« (Kino Matica). Metro Goldwyn Mayer je izdelal ta muzikalni film, v katerem nam je predstavljal mlado pevko Judy Garland, Jona ter komičarko Bricejevo. Manuskript dela je natipiral z ameriškimi dvotipki, ki so na duhu močno revni — z nekaj redkimi izjemami. Tu pa tam se človek res nasmeje od srca, tu pa tam se preda z navdušenjem lepemu petju, v glavnem pa se jezi nad prisodajirami, ki sta jih zvelikala libretista od vseh vetrov. Človek se mora čuditi nad okusom Zagrebčanov — njihova filmska kritika je delo namreč pozdravila — bogve seveda še zakaj. Pri nas pa bomo, da se na to »objektivno« zagrebško kritiko neki ljudje sklicujejo celo na velikih platah po našem dnevnem časopisu. Kdor se hoče prepričati, kako »objektivna« »nepristranska« in »strokovna« je zagrebška kritika, ki so ji zadnjič pri nas zapeli neki možje hripav slavospev, naj gre zdaj v Matico in na šolskem primeru sam preeni vrednost zagrebških recenzentov in njihovih pisarij. Prilika je tako izredna. Obiska tega filma pa mu sicer ne moremo priporočiti iz nobenih drugih razlogov kakor iz navedenega.

Turistična propaganda za zimsko sezono

Maribor, 30. novembra.

Pri sedanjem mednarodnem položaju so naše zimekošportne in turistične postojanke v skrb za potek letošnje zimeke turistične sezone. Na inozemske obiskovalce letos ni računati, zato pa si morajo prizadevati ustanove in posamezniki tem bolj prizadevati, da v naše zimeke turistične predele privabijo čim več domačih gostov iz vseh krajev naše države. Zimeki šport in zimeki turizem se je pri nas že lepo udomačil, saj so ravno v Sloveniji podani vsi najboljše predpogoji za zdravo športno in turistično udeleževanje v zimski sezoni. To važno pozicijo v našem tujem prometu moramo tudi v sedanjih razmerah ohraniti in po možnosti utrditi. To pa se seveda ne da doseči brez smotrne propagande. Eno najbolj uspešnih in najbolj učinkovitih sredstev turistične propagande je brezdomno kolektivna časopisna reklama. Zato je Tujekoprometna zveza »Putnik« v Mariboru v sodelovanju s svojo ljubljansko posestrimo organizirala kolektivno časopisno reklamo za letošnje zimeke turistično sezono v Sloveniji. Bistvo te kolektivne reklame je v tem, da se propagandni oglasi posameznih turističnih ustanov iz vse Slovenije objavijo pod markantno skupno glavo, ki na prvi pogled privabi pozornost čitatelja časopisa. Na ta način pridejo do pravilne veljave tudi najmanjši in najcenejši oglasi. Oglasevalci ne plačujejo skupne glave, ampak le oglase same in še to po izredno ugodni ceni. S tem učinkovitim sredstvom turistične propagande dosežejo interesi z razmeroma skromnimi izdatki največji uspeh. Tujekoprometna zveza v Mariboru je te dni na svojem področju razposlala predvsem svojemu članstvu podrobne razpisne za kolektivno časopisno reklamo za zimeko turistično sezono. To turistično propagandno akcijo toplo priporočamo vsem na zimekem športu zainteresiranim ustanovam, postojankam in obratom, ki naj zahtevajo tozadevne podrobne razpisne od Tujekoprometne zveze »Putnik« v Mariboru, Trg Svobode — Grad tel. 21-22. Skrajni rok za naročila v okviru zimeke kolektivne časopisne reklame je 5. december, poznejša naročila se ne bodo mogla več upoštevati.

lantz na račun najnižjih slojev in zahteva naslednje ukrepe:

1. odbor za pobijanje draginje naj takoj izvede maksimiranje cen življenjskim potrebščinam po vzoru drugih mest ter vsako povišanje cen nadzira in posebej odobri;
2. odbor naj pazi, da se izvajajo vse določbe uredbe o pobijanju draginje, kakor vidno izobesjanje cen itd.;
3. odbor naj takoj izvede pregled vseh zalog in faktur ter na podlagi dognanih nepravilnosti skrbni, da se krivci po zakonu strogo kaznujejo ter imena objavijo v vseh časopisih.

Ko se je spomnil tega, je pozabil na Laury ter rajši ekrbno pregledal samokresa. Potem je naglo odšel do avtomobila, ki ga je bil pustil kar na cesti, in se odpeljal do Keefejevega stanovanja.

Ko je stopil v prednjo sobo, je takoj videl, da se ni zmotil, ko je pričakoval, da mu bodo pripravili slovesen sprejem. V prednji sobi se je gnetlo polno samih sumljivih in surovih obrazov, ki so prišleca nekam pomenljivo pogledovali. Bili so pripravljeni Mac Keefer je mislil, da se bo Rockyja rešil tako na lepem, kakor bi ne bil nikdar pričakoval. Sam mu bo prišel naproti, naravnost k njemu na stanovanje bo prišel, na tisto stanovanje, kjer so obračunali že s prenekaterim, ki je bil tako nepreviden, da je hotel svoje račune s Keefejem poravnati tukaj in tam.

Rocky se je nasmehnil, ko je videl, da ga ima Keefer za tako lahkovernega. Pustil je sumljivce, ki so ga ogledovali, ter skozi čkalnično stopil do vrat, ki so držala v Keefejevo etičko. Odprl je vrata, ne da bi bil potkal, in se znal pred Keefejem.

Mac Keefer je sedel za svojim pisalnikom. Očitno je bil obveščen, da Rocky prihaja.

Okoli njega so stali njegovi kočati in zastavni stražniki ter niso nič skrivali, zakaj drže desnice v žepih.

Rocky je obstal na vratih, da je videl, kako in kaj je, potem se je čez vse nedolžno nasmehljaj in s smehljajem etopil proti Keefejevi mizi.

Stražniki so se sumljivo premaknili.

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

Rocky je z roko pozdravljaj na levo in na desno.

Ko je videl, da vsi molče in čakajo, kaj bo dejal Keefer, je spregovoril smeje se:

»Dober dan, gospodje! Kako je kaj?«

Gledal je okoli, toda nihče mu ni odgovoril. Zato se je zarežal:

»Kako ste resni, kakor da se pripravljate na pogreb!«

Nekateri so ga zdaj pogledali izpod čela, da bi se bil kdo drug ustrašil. Toda Rocky je vse te drugi poznal, zato se je norčeval naprej:

»Lepo vreme danes, kaj? Krasen dan za umor, ne?«

Zdaj je pustil stražnike in se obrnil h Keefeju:

»Zivel Mac! Kako je kaj?«

Zdaj so segli v žep celo tisti, ki prej niso še božali samokresov. Toda Rockyja ta reč ni preplašila. Stopil je Keefeju pred nos in kar naravnost vprašal:

»Kje je moj denar?«

V sobi je bilo tiho, da bi slišal miš.

Sredi tišine je počil petelin pri revolverju...

Rocky se je pri tem glasu ozrl po sobi. Mrzlo je pogledal razbojnika, ki so umikali oči pred njegovim pogledom,

potem je dejal:

»Pomirite se, gospodje!«

Potem je pogledal Keefeja in nadaljeval:

»Da se ne bomo mudili, moram povedati tole: če v petih minutah ne dobim svojega denarja, bo Mac Keefer mrtev!«

Zdaj je bilo Keefejevega miru konec. Planil je kakor pes izza mize in zavpil:

»Tega ne moreš storiti!«

Rocky se mu je porogljivo nasmehnil:

»Zakaj ne?«

Keefer je zavpil spet:

»Ali veš, kdo je Frazier?«

Rocky je mirno odgovoril:

»Prav zato. Svinjar je, kakor ti!«

Mislili so, da bo Keefer na to žalitev segel po samokresu. Toda razbojnik je videl samozvestni Rockyjev obraz in je vedel, da se Sullivan ne šali. Pozrl je žalitev in molčal.

Razbojniki so bili medtem obstopili Rockyja, da ne bi mogel nikamor. Eden izmed njih se je prirnil prav do njega ter zabrusil:

»Ej, golobček, jaz te bom že ukrotil. Poznaš tale?«

Pokazal mu je samokres

Rocky je mimogrede zamahnil z roko. Oni pa je s svojim kozavim, surovim licem nadaljeval:

»Prisilil te bom, da boš povedal, kako je s Frazierjem. Mi ti bomo že odprli gobec!«

Rocky se je smejal:

»Res! Pa kako boš vedel, ali sem ti povedal resnico ali ne? Morda ti jo bom povedal, morda tudi ne! To je pa moja reč, pa če svoj pihalnik razženeš!«

Obrnil se je najprej k Keefeju, potem pa k drugim in dejal:

»Zdaj je konec šale! Poslušajte: če vam je kaj do Frazierja...«

Varuhi so bili uvidevnejši od Keefeja. Vedeli so, kako je s temi reči mi razbojniški obrti, zato se začeli klicati:

»Keefer, daj mu denar!«

»Nekdo je zamrmral:«

»Saj ga ne bo dolgo užival!«

Rocky se ni menil za pripombe. Pogledal je Keefeja in dejal:

»Torej, Mac, kakor sem dejal. V petih minutah moram imeti denar, da grem potem reševat Frazierja!«

Keefer ga je pogledal, kakor da hoče s pogledom ustreliti, potem je pa vzdihnil, odprl predal v svoji mizi, potegnil iz njega debel sveženj bankovcev po tisoč dolarjev ter jih vrnil na mizo,

da je zadonelo zamolklo, kakor da bi bil vrzel debel kos špeha.

Med razbojniki v sobi je zašušelo. Taki ekušnjavi niti oni niso bili kos.

Rocky je čakal, da mu Keefer denar izroči. Ko tega ni storil, je segel sam po svežnju in začel bankovce preštovati.

Ko je končal s štetjem, je dejal:

»Pravi! Nič me nisi upili!«

Keefer ga je divje pogledal in vprašal:

»Ali bo Frazier zdaj prost?«

Rocky se je zarežal:

»Kaj pa naj jaz z njim? Kako ga bom pa rešil?«

Pokazal je na telefon in dejal:

»Dajte mi zvezo z mestom!«

Brž so mu ustregli. Rocky je stopil do telefona ter poklical neko številko. Počakal je, da je prišel glas z one strani, potem je dejal:

»Ko me boste videli, da grem mimo vas, kličite številko to in to. Če bom kadil, ko me boste videli, pomeni to, da me zasledujejo. Če ne bom kadil, potem ni treba telefonirati zaradi Frazierja. Razumete? V redu!«

Zaprli je telefon in zmagovalno pogledal družino v sobi. Videl je njihove razočarane obraze. Dobro je vedel, kaj so nameravali: nekaj bi jih stopilo za njim. Ko bi videli, da je Frazier zunaj, bi ga pihili in mu pobrali denar, ki ga je pravkar dobil. Zdal jim je prekrizal račune.

Ko je pomislil kako, bi ga bil skoraj premagal smeh.

Kakšen je predsednik angleške vlade

Neuille Chamberlain

Svetovna zgodovina ne pozna mnogo primerov, ki bi jih lahko primerjali z življenjsko potjo sedanega prvega angleškega ministra in predsednika vlade Newilla Chamberlaina. Ne morda samo zaradi tega, ker je postal Chamberlain tako vplivna osebnost v svetovni politiki, da si bil prej samo navaden knjigovodja — takih nenadnih vzponov pozna svetovna zgodovina zelo veliko — ampak predvsem zaradi tega, ker se današnji angleški premijer v svojem prejšnjem življenju ni nikjer prav posebno izkazal, ni niti kakšnega znamenit govornik in niti v svoji dosednji politični karieri ni napravil nič takega, kar bi moralo vzbujati posebno spoštovanje. Še več, Chamberlain je mnogokrat zaradi svojih na prvi mah nerazumljivih in tudi nepopularnih odločitev izzval pri nekaterih nezadovoljstvo, pri drugih pa celo norčevanje, in to ne samo pri Angležih, ampak tudi po vsem svetu.

Chamberlain je tip povprečnega človeka

Chamberlain je po svojem delovanju izrazit predstavnik povprečnega Angleža. Chamberlain nima ničesar, kar bi ga posebno ločilo od drugih Angležev; edino, kar bi bilo zanj značilno, je njegova trgovska sposobnost in trmoglavost. O njem ni mogoče reči, da bi se dal zavesti po svojem temperamentu, ali da bi se odločal samo na podlagi trenutnih vtisov. Ne, Chamberlain je miren, urejen in prilično počasn človek. On ne ve, kaj je afekt in se ne razburja za vsako malenkost. Knjig ne ljubi posebno, pač pa rad prebira Shakespeara. Sicer pa se ne more zanikati, da Chamberlain ne bi bil gentleman v angleškem pomenu besede. Čustva pri njem ne prevladujejo in njegova dejanja niso nikdar posledica kakšnega čustvovanja, ampak samo rezultat praktičnega razuma. Chamberlain se v ničemer ne dviga iz sredine ostalih Angležev, značilna pa je pri njem nagnjenost, da hoče vsako stvar reševati neposredno. Kadar se loti kakšne stvari, tedaj jo hoče izpeljati do konca in še do zadnjih podrobnosti. Njegova nagnjenost za neposreden dotik s svojimi sodelavci ali pa tudi nasprotniki se je pokazala najbolj lanksko jesen, ko se je brez oklevanja podal z dežnikom na pot z aeroplanom v München, kjer se je spoznal in razgovarjal s Hitlerjem. Na delu za mir v Evropi se ni zadovoljil s posredovanjem nemških in angleških diplomatov, njemu ni bilo dovolj to, kar je slišal o Hitlerju; ne, on je hotel Hitlerja spoznati osebno in se z njim razgovarjati o vseh aktualnih vprašanjih.

Državnik, ki ne more biti brez dežnika

Chamberlainova pot v München je napravila že prej malo popularnega državnika še manj popularnega. München in njegove posledice so dale karikaturistom in avtorjem šaljevih zgodbi dovolj snovi, njegovim osebnim in političnim nasprotnikom pa tudi dovolj možnosti, da so mu podkopavali tla v vladi. Znano je, da je imel Chamberlain tedaj v Angliji močno opozicijo. Njegovo mišljenje, kakšna naj bo angleška zunanja politika, je povzročila več ostrih nastopov. Zaradi tega sta tedaj tudi podala ostavko minister za zunanje stvari Eden in Daff Cooper.

Artur Newille Chamberlain je sin znanega angleškega državnika Josipa Chamberlaina. Oče je mlademu Newillu že v mladosti določil njegov poklic, tako kakor njegovemu bratu Austinu. Newille naj bi bil trgovec, njegov brat Austin pa politik. Sinova sta šla po poti, ki jima jo je določil oče. Austin je postal politik, njegov brat pa trgovec. Oče je kupil Newillu farmo na Bahamskih otokih, kjer naj bi sin sadil konopljo. Toda sedem let življenja med črni si ni prineslo drugega kakor to, da se je Newille vrnil domov ves izčrpan in da je porabil 50.000 funtov.

Newille se je vrnil v Birmingham sit pustolovčin v tropskih krajih. Kmalu je postal ravnatelj metalurške tovarne, ki je izdelovala orožje. Leta 1911 — deset let po svoji vrnitvi v domovino — je bil Newille Chamberlain izbran za poslanca. Istega leta se je tudi oženil. Chamberlain se mora zahvaliti vplivu svoje žene, da je postal iz trgovca politik. Štiri leta je bil mestni poslanec, leta 1915 pa je v odmevu svetovne vojne postal župan mesta Birmingham. Meščani so bili ponosni na svojega župana, kajti Chamberlain je razvil izredno delavnost, zlasti na socialnem polju. Gospa županja je organizirala mnogo humanitarnih akcij za pomoč ujetim angleškim vojakom, organizirala je pomočno akcijo za družine padlih angleških bojevnikov. Chamberlain pa je uspešno organiziral obrambo od zračnih napadov nemških Zeppelinov, ki so večkrat prišli nad Birmingham in metali bombe.

sta Birmingham. Meščani so bili ponosni na svojega župana, kajti Chamberlain je razvil izredno delavnost, zlasti na socialnem polju. Gospa županja je organizirala mnogo humanitarnih akcij za pomoč ujetim angleškim vojakom, organizirala je pomočno akcijo za družine padlih angleških bojevnikov. Chamberlain pa je uspešno organiziral obrambo od zračnih napadov nemških Zeppelinov, ki so večkrat prišli nad Birmingham in metali bombe.

Prvič minister

Delo birminghamskega župana v Londonu ni ostalo neopazno. Vojna je divjala v divji vihr. Država je preživljala težke dni. Potrebovala je energičnih ljudi. Nekega dne je dobil Chamberlain brzojavko tedanjega ministrskega predsednika Lloydja Georgea, ki ga je poklical, naj vstopi v vlado kot minister narodne obrambe. O Chamberlainu so vedeli, da je bil dober župan in so zato pričakovali, da bo dober minister. Chamberlain je šel nerad iz Birminghama, ker se je že uživel v razmere in potrebe svojega mesta.

V vladi ga je čakala težka naloga. Postal je minister ministrstva, ki dejansko ni niti obstajalo. Njegova dolžnost je bila izbirati dobrovoljce iz vrst industrijskih delavcev, toda tako, da industrija zaradi tega ne bi trpela. Obramba države je potrebovala borce, industrija pa delavce. Zato je bilo reba najti način, da bodo eni in drugi zadovoljni. Novi minister je bil prepuščen sam sebi in svojim skrbem. Čakal je direktive za delo, Lloyd George pa je čakal, da se bo novi minister izkazal z delom in da bo nekaj napravil. Chamberlain je kot minister popolnoma odpuščen: njegovo delo so ostro kritizirali. Opravičevala ga je okolnost, da je v vlado padel kakor Pilat v Vero. Chamberlain se je kmalu naveličal ministrovanja in je podal ostavko. Z njegovim odhodom je to ministrstvo tudi prenehalo obstajati.

Posledica kratkega ministrovanja pa je bilo nasprotje med Chamberlainom in tedanjim ministrskim predsednikom Lloydom Georgeom. Ta okolnost nam morda delno lahko tudi pojasni ostro opozicijo Lloydja Georgea proti današnjemu predsedniku Newillu Chamberlainu.

Chamberlain postane konservativec

Večina drugih ljudi, ki bi preživela tak poraz v politiki, kakor ga je doživel Chamberlain, bi se popolnoma odtegnila političnemu življenju. Chamberlain pa, dosleden sam sebi, je napravil nasprotno. Z vsemi silami je delal na to, da postane politik. Odločil se je priti v parlament; toda za to je mislil, da se mora raziti s stranko liberalcev, kateri je do tedaj

pripadal. Čez noč se je prelevil v borbenega konservativca. Treba je pač priznati, da Chamberlain ni bil nikdar posebno lud liberalcev, saj smo že v uvodu povedali, da se Chamberlain ni nikdar preveč ogreval za kako stvar. Zato tudi ta prehod iz liberalne v konservativno stranko zanj ni bilo nič posebnega. Končno pa je treba tudi vedeti, da je bil velik razlog za prestop tudi Chamberlainovo nerazpoloženje proti Lloydju Georgeu.

Leta 1919 je najdemo Chamberlaina med poslanci angleškega parlamenta. Izbran je bil v Birminghamu kot kandidat konservativne stranke. Njegova navzočnost med poslanci je ostala tedaj popolnoma neopazna.

Chamberlain drugič minister

Bonar Lay mu je dal ministrstvo pošte, Baldwin pa ga je povišal za kanclerja državne blagajne. S tem se začne nagli vzpon politične kariere človeka, ki niti sam ne ve, s čim je to zaslužil. Newille Chamberlain je v petih letih prišel iz zadnjih poslaniških klopi med prve parlamentarce.

S prihodom delavske stranke nastane v karieri Newilla Chamberlaina kratak zastoj. Po padcu delavske vlade pa mu Baldwin spet ponudi ministrstvo za narodno zdravje. Baldwin mu je tedaj celo ponudil njegov bivši resor — kancler blagajne — kar pa začne Chamberlain odbiti in se zadovolji z ministrstvom za narodno zdravje. Tod je Chamberlain razvil polno delavnost; bil je zelo marljiv. V parlamentu se je znal dobro uveljaviti. Toda to ne pomeni, da je postal popularen ali da je parlament izpremenil o njem svoje mišljenje, ker je s svojimi ekspozicijami vzbudil veliko zanimanje in celo občudovanje. Chamberlain je bil človek števil, bil je suhoparen in zapet, toda parlament ga je že začel prištevati med močne ljudi v vladi.

Pri izmenjavi vlade — imenovana je bila nacionalna vlada — postane Chamberlain finančni minister. Njegova naloga ni bila lahka, toda tudi ne preveč težka.

Previden finančni minister

Chamberlain se je pokazal kot zelo oprezen voditelj finančne politike. Bil je na glasu izkušenega finančnika; njegovih šest proračunov v času, ko je bil on finančni minister, je dokazalo, da v svojem resoru ni nagnjen k nevarnemu eksperimentiranju in da zna vzpostaviti potrebno ravnotežje med dohodki in izdatki. Toda Chamberlain tudi v tem poslu ni postal popularen, kajti finančni minister — pa naj bo še tako previden — ima vedno nasprotnike svoje finančne politike. Tudi v svojih proračunih je ostal Chamberlain skoraj suhoparen. Na zunanji efekt ni nikdar polagal važnosti, toda državi je dal vedno realne proračune, ki so v šestih letih učvrstili angleško finančno politiko. Chamberlainu pa prinesli sloyes hladnega in treznega finančnika.

Leta 1936 pa je prineslo Angliji velike izpremembe v državnih financah. Anglija se je začela oboroževati na veliko in izdatki za oboroževanje so dosegli naravnost fantastične vsote. Vsi dotedanji Chamberlainovi napori za konsolidacijo in poživitev gospodarstva so bili zaman in s tem so propadli tudi uspehi, ki jih je Chamberlain dosegel s svojo štedljivostjo in opreznostjo. Prišla je doba mrzličnega oboroževanja, ki je v temeljih omajalo dotedaj urejene finance.

Chamberlain postane predsednik vlade

Po odhodu Baldwinja leta 1937 je prevzel Chamberlain predsedstvo vlade. Njegovi tekmeči zaradi raznih napak niso prišli v poštev za to mesto. Samuel Hoare se je kompromitiral s svojimi tajnimi razgovori z Lavalom o odstopu večjega dela Abesinije Italiji. Ta Hoarejeva napaka je vzbudila silovito reakcijo in Hoare je moral demisionirati kot minister za zunanje zadeve.

Drug resen tekmeč Winston Churchill se je zameril s pretirano kritiko vladne politike v Indiji; pa tudi ostali kandidati so imeli na sebi kak mader, ki jih je izključil, da bi prišli v poštev za ministrskega predsednika.

Takoj ob začetku se je že pokazalo, da ima Chamberlain o zunanji politiki svoje posebne nazore, ki se niso strinjali z nazori uradne zunanje politike angleške vlade. Chamberlain je z vsemi močmi skušal s sporazumom z Italijo doseči mir in red v Evropi. S tem je hotel paralizirati nevarnost, ki je prihajala iz Nemčije in s katero so Angleži vedno računali. V onem času je bila tudi Italija pripravljena skleniti tak sporazum. Toda ministrski predsednik in minister za zunanje stvari Eden se

v vodstvu politike nista strinjala. Eden je hotel od Italije večjih garancij, predsednik pa je hotel le hiter sporazum in bi tudi odnehal od zahtev, ki jih morda Italija ne bi mogla izpolniti. Zahteval je edino, naj Italijani odpokličejo iz Španije »dobrovoljce«, toda ne takoj, ampak šele tedaj, ko bi bil sporazum ratificiran.

Kamen spotike med obema politikoma pa je bilo tudi Društvo narodov. Chamberlain je bil na stališču, da se je z Društvom narodov treba čimbolj koristiti, dočim je Eden zastopal stališče, da se je treba za to ustanovo boriti.

Rezultat teh nesoglasij je bila Edenova demisijska 19. februarja 1938. Rezultat Edenove demisijske je bil naslednji: poleg Edena je podal ostavko še en minister, čeprav je bilo znano, da se več ministrov ni strinjalo povsem s Chamberlainovo politikom. Tudi angleško javno mišljenje je bilo bolj na strani Edena. Italija in Nemčija nista skrivali svojega zadovoljstva zaradi Edenove demisijske in to tem bolj, ker je bil Edenov padec prav takrat, ko so v Italiji in v Nemčiji proti njemu vodili ostro borbo. Edenov padec je povzročil tudi v Franciji precejšnje nerazpoloženje, ker se je vedelo, da je bil Eden eden glavnih pobornikov čim tesnejšega sodelovanja Anglije in Francije. Francozi se niso nikdar preveč zanašali na Chamberlaina, ker so vedeli, da je zelo naklonjen kompromisu z Nemčijo in Italijo.

Po Edenovem padcu so prišli za Chamberlaina težke ure. Sporazum z Italijo je padel v vodo, ker Italijani niso hoteli poklicati iz Španije svojih »dobrovoljcev«. Vojna je divje besnela in Francovi aeroplani so potapljali angleške ladje. Angleška vlada in zlasti njen predsednik sta bili izpostavljeni ostrim kritikam in napadom.

Dogodki so se razvijali s filmsko brzino. Tudi sicer nedostopni in počasni Chamberlain je moral iti s časom naprej. Težek in odgovoren položaj Chamberlaina kot predsednika vlade ga je pripeljal do tega, da je postal boljši govornik, pristranejši in dostopnejši.

Danci so si postavili ob meji stražarske hišice kar iz bičja. Imenujejo jih »zamorške hišice«.

Radio

Program Radio Ljubljana

Ljudski napavi (plošče) — 12.30 Poročila objave — 13. Napovedi — 13.02 Salonski kvartet — 14 Poročila — 18 Radialski zvočki. Sodeluje dekliski zbor Vigrad in Radialski orkester. Dirigira: D. M. Sijaneec — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Nacionalni značaj našega sladkovodnega ribištva (dr. Slavko Mužinič) — 19.40 Objave — 19.50 Vzroki izseljevanja (g. Rozman Jože) — 20 Koncert pevskih zborov: džubljanski zvon — 20.45 Reprodukcijski koncert simfonije glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V oddih igra Radialski orkester. Petek, 7. dec.: 9 Napovedi, poročila — 9.15 Šolska ura: Proslava narodnega praznika, izvajajo Ljudska šola Moste (govor, petje, recitalije) — 10 Prenos iz ljubljanske stolnice — 11 Koncert jugoslovanske glasbe (Radialski orkester) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Bežigradski pevski zbor — 14 Po naših gorah in dolinah (plošče) — 17 Medved: Viljem Ostrovrhar, zgodovinska igra. (Izvajajo člani Radialske igre, družine) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 Mlakarjevi zbrani spisi (g. dr. Josip Wester) — 20 Rezervirano za prenos — 22 Napovedi — 22.15 A. Dvorak: Slovanski plesi (plošče).

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

»In vendar...«
»Kaj praviš?«
»In vendar se mi zdi, da moja prisotnost ni bila brezpomembna.«
»Zakaj?«
»Ko sem čakala tu v bližini, sem videla nekoga, ki vam je sledil in vstopil v isto hišo kot vi, gospa.«
»Ah, zapeljivci!« je vzklila markiza. »Moja domneva je bila pravilna. Sicer pa se je tudi ona izdala že takoj v začetku.«
»Kaj pravite, gospa?«
»Ah, nič! Le sama s seboj govorim. Nadaljuj, dobra Mercedes!«
Rekla si, da si videla nekoga...
»Da, nekega viteza, ki se je previdno oziral okoli sebe, kakor da bi se bal, da ga kdo zasleduje. Ko se je prepričal, da mu nihče ne sledi, je zavil v ulico, kjer ste bili vi. Previdno sem šla za njim in s strahom opazila, da je stopil v hišo, kjer stanuje držina Enriquez.«
»Nečesa mi pa vendarle še nisi povedala. Kdo je bil ta vitez? Ali mogoče moj soprog?«
»Ne, gospa. Bil je... don Francisco.«
»Don Francisco? Kateri? Poznam jih nešteto.«
»Don Francisco de Bovadilla, vaš brat.«
»Lepa reč! Ali je kmalu zopet odšel?«
»Ne. Dobro sem pazila, a nisem ga videla več; prepričana sem bila, da ste se srečali z njim.«
»Res je bila nevarnost, da se srečava,« je odvrnila markiza. »Hiša ima samo ene stopnice in nikogar nisem videla, ko sem odšla. Gotova sem tudi, da v oni hiši nihče drug ne stanuje. Ah, predragi bratec, torej si ti oni skrivnostni neznanec!«
Hipoma se je markiza spomnila, da je med pogovorom s Kordovanko elizala, da je nekdo odprl vrata in hotel vstopiti v sobo. A nihče ni vstopil in markiza se ni več zmenila za to.
»Bil je torej moj brat? Ali si tega gotova, Mercedes?«
»Tako gotova, kakor gotovo stojim tu poleg vas, gospa.«
»Čudno,« si je dejala markiza. »A vendar, saj mi je on povedal

o don Cristovalovem ljubzenskem razmerju. Kako to, da se tega nisem že prej domislila? Kako, da nisem pomislila, da je moral poznati lepo Kordovanko, da so mu bile tako dobro znane podrobnosti iz njenega življenja? Ah, dragi moj bratec! Sedaj me igra še bolj razvnela! Mogoče je prisluskoval najinemu razgovoru. Brez dvoma mu je ona vse povedala in sedaj se norčujeta iz mene. Naj se le smejeta. Videli bomo, kdo se bo smejal zadnji.«

XIII. poglavje.

Ko se je vrnila v Alcazar, je markiza odšla v svoje sobe in začela razmišljati o tem, kar je pravkar doživela. V mnogih stvareh si je bila na jasnem. Beatrice Enriquez je bila brez dvoma lepa, a ne tako, kot si jo je predstavljala. Izvedela je tudi, da se ji don Cristoval ni več približal, odkar ga je zapustila. A saj je bilo razumljivo; žaloval je bolj, ker je plavalasa Kordovanka zapustila nedolžnega otročka, kot pa da se je izneverila njemu. Bil je tudi nesrečen, ker se še niso izpolnile njegove želje in je moral čakati v negotovosti. Kako rada bi mu povedala, da je našla zapeljivca, a morala bi mu tudi povedati, da je ta zapeljivec njen brat. Sklenila je, da bo trenutno o vsem molčala; obenem je pa tudi sklenila, da hoče napeti vse svoje sile, da pripomore don Cristovalu do uresničenja njegovih sanj.

Proslave v Sevilli so se bližale koncu. Portugalski princ je odvedel svojo družino in veličastna baklada je zaključila slovesnosti. Dva dni pozneje je kraljica, po markizini priprošnji prejele don Cristovala v avdienco. Izabela je pozorno poslušala njegovo navdušeno pripovedovanje.

Tudi markiza se je pridružila njenemu razgovoru. Bila je o vsem tako dobro poučena, da bi se mogla pridružiti učenjakom v Salamanci in bi marsikatega izmed njih spravila v zadrego.

»Zdi se mi, Bovadilla,« ji je rekla kraljica, ko sta bili sami, »da imaš več zemljepisna in naravoslovja v glavi kot don Diego de Deza.«

»Več kot on, ne,« je odgovorila Bovadilla, »a več kot don Talavera pa prav gotovo.«

Kraljica se je nasmehnila ob njenih besedah. Markiza ji je bila zelo draga, zato je brez nevarnosti smela kritizirati celo njenega spovednika.

»Že zopet Talavera!« je vzklila kraljica. »Zakaj ti je tako neljub avileki škof?«

»Ni mi neljub škof, pač pa don Cristovalov sovražnik.«
»Sovražnik? Ali se ti ne zdi ta beseda preostra?«
»Oprostite mi, Velicanstvo, a ne najdem primernejše besede. Don Talavera neprestano ovira don Cristovalove načrte. Trdno sem se odločila, da hočem delati za vašo elavo in zato ne morem razumeti škofovih dvomov. Ne bom mu nasprotovala, če bo govoril o nebesih; a zemljo naj prepusti tistim, ki jo bolje poznajo kot on.«
»Saj se ne upira don Cristovalovi trditvi o obliki zemlje. Opira se le na ugovore drugih učenjakov.«

»A pristavlja tudi svoje,« je odločno odvrnila markiza. »Sicer pa to ni važno. Kaj prav za prav želi don Cristoval? Nič drugega kot staviti v nevarnost svoje življenje za slavo vsega kraljevstva.«

»In za to željo smo mu hvaležni,« je odvrnila Izabela. »Ne smemo pa pozabiti, da bi obenem z njegovim, bilo v nevarnosti tudi mnogo drugih življenj.«

»Z njegovim; saj to sami priznate, Velicanstvo.«

»Da, Bovadilla. Vendar pa moraš tudi ti priznati, da more tudi blazen človek tvegati svoje življenje; modri pa morajo preprečiti nesreče. Ne misli, da imam don Cristovala za blazneža. Mislim le, da kdor se boji za življenje drugih, ima vendarle prav. Zagotoviti ti moram, da sem o mornarjevih dokazih popolnoma prepričana. Poznam že precej zemljepisja, saj sem o tem v zadnjih letih že toliko elizala. A s kraljem imava toliko drugih ekbrbi. Kako težka je že samo vojna z Mavri.«

»Naj bodo preklesti!« je vzklila Beatrice. »Ali ne bo te vojne nikoli konec?«

»Upajmo, da bomo letos izvojevali odločilno zmago. Ali že veš, da v nekaj dneh odpotujemo?«

»Že zopet?«

»In še tolikokrat, kot bo potrebno.«

»Kam?«

»Pred Granado. Vidiš, to pomeni začetek konca.«

»Oh, da bi res bilo takol! A če še nebo konca?«

»Bo pač treba nadaljevati,« je odvrnila Izabela. »Obljubili smo Bogu, da odložimo orožje šele v kraljevi palači v Granadi.«

»In da to dosežete, morate pozabiti don Cristovala?« je vprašala markiza. »Ali ni moči tudi onstran Atlantskega oceana pridobiti elavo vašemu kraljevstvu in duše Bogu?«

»Ali si prisegla, da nas hočeš privedi do odkritja novega sveta?«